Consideratien vande Vrede in Nederlandt gheconcipieert/ Anno 1608.

DE Oorlogh nootlijc aenvaert/wert daerom gevoert/ op hope datmē eyndelijck eenen goeden Vrede become.

De selve can getroffen werden/ten weder zijden/by Partijen door eene langduerighe ende costelijcke Oorloghe ghevoert / ende de Conditien door tusschencommen van nabuyrighe Princen in billickheydt besproken/ de selve daer voren beloovende/connen ghehouden werden.

Philippus/de tweede van dien naem/Coninc van Spaegnien/die hem van zijn Nederlanden ten hoochsten geoffenceert meynde/is der Werelt overleden.

Philippus de derde/zijn Sone/noyt vande selvige gehult of be-edicht/wert geacht billicker te sullen connen handelen mette vereenichde Provintien/ door den Aertshertoghe van Oostenrijck Albert/ende Clara Eugenia.

Ghelijck een goede Vrede t'meestegoet is/so is een versierde Vrede t'meeste quaet.

Oorloghe oock is gheruster/ dan een twijfelachtighe ende twistighe Vrede.

t'Ghelt wert door den Vyere ofte Toetsteen beproeft: een valsche Vrede die can niet dan door het ontdecken des bedrochs/ ende t'verderf der bedroghenen gheprobeert werden.

Is te mercken dat de vereenichde Provintien niet gheacht werden vanden Spaegniaert soo vry in zijn Landt/ als de Coninghen van Vranckrijck ende Enghelandt.

Noch dat zy de Coninghen ghelijck zijn in Authoriteydt/Macht/ende vastheydt van Regieringhe.

Dat de Eertshertoghen twijfelachtighe Acten gheven/dat een Vassael zijnen Coninck niet verbint.

Dat de voorsz. Provintien / door noot/ of bedroch/ als zy in rust zijn/t'eenighen tijden vanden Spaegniaert connen overvallen werden.

t'Is niet waerschijnlick/dat een machtich ende ambitieus Coninck/ ēn een hovaerdich volck/ die t'zijnen grooten costen de nabuyrige Coningen soeckt te

A verstoren/

verstooren/zijn recht verlaten sal/teghen de Provintien dl door recht van erffenis de zijne vermeynt/sonder welcke/ den Rijn ende Zee bey wesende/ hy andere Coninghen niet en can beoorloghen.

Of zijn wrake laten sal tegen die/welcke/als hy met een uiter te ambitie to teen Monarchie tendeerde/hem den wech gesloten hebben/in welcker Oorloge hy boven de drie hondert duysent Soldaten/ende boven de 400. Millioenen Croonen schade ghedaen heeft.

Of dat hy tot nadeel vande Spaensche Inquisitie de voorsz. Provintien vrijheydt van Religie toe laten sal.

Hem is by het Constantische decreet toegelaten in alle occasien/bedrach ende noot/ zijn belofte te breken/sulcx eenige Spaegniaerden hebben geschreven int Jaer 1581. ende gheconfereert.

Exempelen van ontrouwe zijn in die van Granaden/ende van Don Johan van Oostenrijck inde Vrede van Gent.

Den Admirant van Arragon/by zijn antwoorde den Deken van Emmeric ghegheven/ dat hy aen gheen beloften ghehouden was/ mocht hy slechts den Coninc een dienst doen/ bewijst watmen sulcke gelooven sal/die geconfirmeert by den Confessionarissen/ende de absolutie ghelovende/ meer s'Conincx dienst achten/dan hare ghegheven trouwe ofte eedt.

Alsomen van den Spaegniaerdt niet bondichs verhopen mach/so waer te beduchten den Vrede te ghedijen tot wisse schade.

Een Stadt den Vyandt de Oor biedende/wert ghelooft alreede gewonnen.

De swackste met de sterckste vechtende/verliest gemeenlijc/also oock de eenvoudighe verstaen niet des Vyandts list/noch hun perijckel.

t'Gemeen Volc door lange Oorloge vermoeyt/door Vrede gelockt/sal veel eer den Vyant yet ongelijcx toestaen/dan weder tot de wapenen loopen: onseker van haer gelegentheyt/sal onbedachtelick betrouwen de naeckte woorden der gener welcke haer Voorouderen mette uiterste wreetheydt tot de wapenen ghedwonghen hebben.

Is te considereren of nu den Spaegniaerdt ootmoedich int handelen/niet hovaerdich werden sal/bedrieghende hy interpellatie. Of niet de Raedtslagen by velen gedelibereert/hen niet sullen bekent ghemaeckt werden/ ja ooc eenige by hun gewonnen ende ghecorrumpeert/wech vlieden sullen?

Of niet t'gemoet des volcx/ afgekeert vande Oorloge/ de sorge huns selfs/ ende de ghemeene Schatkiste niet verminderen en sullen.

Den

Den Spaegniaert t'zijne soeckende/sal zijn Kist wt d'Indien vollē/De vereenichde Provintien stil staende.

Der selver Inwoonders traech ghewozden zijnde / sullen vande Oorloghe verschricken.

Den Spaegniaert onder pretext van wtlantsche Oorloge/ soude mogen de onvoorsichtighe ende onbereyde met Oorloghe overvallen.

Alsmen dan toe vlucht moet nemen aen wtheemsche Soldatē/is te beduchten die te laet comen souden.

De vereenichde Provintien zijn rijck / maer haren schat can in Oorloge eer versamelt ende vermeerdert werden dan in Vrede/ Want door Vrede wert den ghemeenen schat vermindert / ende daer na de Garnisoenen ghefrustreert van hare Soldije, werden te snooder.

Tusschen de Provintien ende inde Provintien connen tweedrachten gesaept werden / by de wtghelaten Jesuyten/ ende Pausche Priesters/ Ende qualijck salmen dese ongemacken connen wederstaen/om de swackheyt der Regieringe by de vereenichde Nederlanden die seven zijn/alle ende elck bisonder verscheyden in Regieringhe/ende wetten/ende verscheyden in ghewoonten.

Sy hebben wel om de wterlijcke vreese tot noch toe in forme van Republijcke eendrachtich bestaen / maer de selve ghewеert / conde haestelijck met groot profijt ende hope vanden Vyandt tot eene Anarchie vervallen.

Want also sonder volcomen authoriteyt ende goede orden in Deliberatien/ alles tot elcke besondere Provintie zijn te refereren/souden de decreten ter defensie te late comen/ eñ ter wijlen men te ramē delibereert/conde veel verlorē gaen.

De verscheyden gelegentheyt der Provintien/baert ter defensie verscheyden respecten/ d'een willende ter Zee/ d'ander te Lande ghеschieden.

Hier door wassen tusschen den Provintien de tweedrachten/ende inden Vyandt de Courage.

d'Oost-Indische vaert heeft tot noch toe den vereenichdē Provintien groot profijt ende eere ghebracht/ende den Vyandt groot verderf/t'selvighe was ooc vande West-Indische te verwachten.

De Navigatie op Vranckrijck ende Engelant zijn weynich profijtich / Op Spaegnien ende Italien vol perijckels / welcke t'allen tijden verhindert can werden door aenhaling der Schepen/Coopmanschappen ende Schippers.

De Enghelsche Cooplieden claghen/ dat zy/ gheduyrende den Vrede/ meer schade gheleden hebben als by d'Oorloghe/de schade gerekent op vier hondert duysent ponden Enghelscher Munte.

De Coopliedên der Provintien staende onder t'gebiet vanden Coninc ende Aertshertoghe/ gaende naer Hispanien ende Italien/ sonder Convoy/ vry van Contributien ende allen beletselen/ connen trecken wt de vereenichde Nederlanden vele Cooplupden.

Ende die gewoon waren op Oost-Indien te handelen/ wt vreese der Spaegniaerden/ souden misschien de Nederlanden verlaten/ om haren handel elders versekerder te drijven.

d'Aertshertoge zijn Tollen ende Contributien besnijdende/ soude insghelijcx tot haer connen trecken/ wt de vereenichde Provintien veele Inwoonders/ welcke tot betalinghe der schulden noodlick sullen beswaert blijven.

Ende als de Schatkiste verlaten sal de Provintien daermẽ neringe pleecht/ sullen d'andere met haer onderstant niet connen te bate comen.

Dach wert gemeynt/ so de Regieringe/ ende polijcthijcke Orden met behoorlicke oorden werden geconstitueert inde vereenichde Provintien/ Insgelijcx de Commercie so in Oost-Indiẽ als in West-Indien werde geinstitueert/ dat de selvige/ gesteunt op Godt ende der goede saecke/ de gewoone contributien ghecontinueert/ eñ Onderstant der nabuyrige Princen/ den last der Oorlogen vermoghen te draghen/ ende een goet eynde der selver verhopen.

Entlick de Zee ons ende onse Nabuyren vry behoudende/ cannen de Vyant veel afbreucx doen/ ende inden toom houden/ gelijckt blijckt dat de Gallioenen des Coninex connen ghewonnen werden. Sulcx datmen met meerder vrucht/ eer ende versekertheyt/ sal connen Vrede maken.

